



Plasdras Stelkluut met pul | Ger-Jan van Loenen

Start van het weidevogelseizoen

Op het moment van het schrijven van dit artikel is het broedseizoen voor de weidevogels sinds enkele weken begonnen met de eerste nesten van de Kieviten. De Kievit is van de weidevogels de eerste die start met het broeden. De Grutto en de Scholekster volgen wat later en de Tureluur is doorgaans de laatste starter (begin/medio april).

Ger-Jan van Loenen

Op dit moment is het aantal nesten nog beperkt. De weilanden zijn nog erg nat door de hevige regenval van de laatste weken. Binnen het westelijk deel van Eemland werken we samen met 37 boeren/grondeigenaren. Daarnaast werken we samen met ruim 40 vrijwilligers voor het zoeken/beschermen van nesten en het signaleren van territoria. Verder werken we nauw samen met het Collectief Eemland:
<https://www.collectiefeemland.nl>

In dit artikel wordt een beeld gegeven van de relevante cijfers rond het broeden van de weidevogels en de ontwikkelingen rond het zo functioneel mogelijk inrichten en beheren van de weilanden. Als we naar de ontwikkeling van het aantal broedparen kijken, dan zien we gelukkig in ons gebied van de Eempolders een trendmatige stabilisatie (nesten en territoria). Dit in tegenstelling tot de landelijk trend die een afname laat zien. Zie de tabellen.

Over het geheel zien we in 2023 in ons gebied een geringe afname van het aantal broedparen ten opzichte van het seizoen 2022. Het totale aantal nesten en territoria in 2023 was 564 en in 2022 was dit aantal 684. Qua aantal een afname van 120 wat neerkomt op 17,5%. Schommelingen tussen jaren zijn normaal. Over een periode van vijf jaren is er sprake van een redelijk grote stabilisatie.

Belangrijk om te vermelden is dat de predatie in het seizoen 2023 erg laag was, namelijk 7,2%. Dit was in 2022 veel hoger namelijk 22,2%. Het nettoresultaat van het broeden/uitkomen c.q. vliegvlug worden is derhalve zeker goed te noemen. Er worden te weinig kuikens van de weidevogels vliegvlug. Bij de grutto is dat landelijk globaal een vliegvlug kuiken per drie broedparen. Landelijk bezien is dat te weinig om de populatie in stand te houden.

In geheel Eemland (inclusief de Oostelijke Eempolders en Hoogland) zien we vanaf 2018 zelfs een zekere groei van het aantal broedparen (gemiddeld 1,5% per jaar). Het aantal territoria neemt hierin duidelijk toe en het aantal nesten neemt daarin af. Dit is een gevolg van de toename van het aantal plasdras-situaties en het aantal hectares kruidrijk grasland. Kortom: een meer passende biotoop voor de weidevogels. En dan met name voor het nestelen, het broeden en het kunnen grootbrengen van de kuikens door meer aanwezigheid van insecten voor de kuikens. De volwassen vogels eten over het algemeen regenwormen en ook wel kevers, larven en emelten (larven van de langpootmug die leven onder het bodemoppervlak).

Greppel plasdras situaties

Het aantal greppel plasdras-situaties is vanaf 2016 sterk toegenomen, nl. van 41 naar 115. Het gaat dan om een greppel met een ondiepe glooiende oever, die vanaf maart tot liefst begin juli een 2-4 meter brede zone met water bevat. Het water wordt vanuit sloot/wetering met de energie opgewekt met zonnepanelen in de greppel gebracht. Met de zonnepomp wordt de greppel van een extra hoog waterpeil voorzien, zodat er metersbrede, natte randen op het land ontstaan. In het voorjaar fungeren de plasdrassen als verzamelplekken van waaruit de weidevogels hun territoria betrekken. De vogels kunnen er veilig rusten en foerageren.

Tijdens het broedseizoen zijn de randen belangrijk opgroeigebied voor o.a. Kievit- en Tureluurkuikens. Na afloop van het broedseizoen foerageren jonge en volwassen steltlopers in de plasdras (o.a. op muggenlarven) om zich voor te bereiden op de trek. Door de hoge vochtigheid blijven regenwormen aan de oppervlakte en zijn zo goed bereikbaar voor weidevogels. De bodem blijft zacht zodat de vogelsnavels er goed in kunnen komen. Natte grond warmt langzaam op. Daarom komt de

grasgroei op plasdras-percelen ook langzamer op gang, waardoor de vogels voor de eerste maaibeurt hun eieren rustig kunnen uitbroeden.

Onderzoek vanuit de universiteit Wageningen in de Eempolders laat zien dat percelen met greppel plasdras een aantrekkelijker foerageerhabitat voor weidevogelkuikens vormen dan percelen zonder greppel plasdras. Zo komen er meer insecten voor, zowel kleine als grote. Ook is de vegetatie minder dicht, wat gunstig is voor de kuikens, en heeft die een grotere structuurvariatie. Als gevolg hiervan is op percelen met greppel plasdras het aantal weidevogelgezinnen van Grutto, Kievit en Tureluur groter dan op percelen zonder greppel plasdras.

Inzet van drones

Als hulpmiddel voor het opsporen van nesten wordt sinds enige jaren ook gebruikt gemaakt van drones. Momenteel zijn daarvoor vijf drones beschikbaar. De drones bieden een gecombineerde hard- en softwareoplossing om de nesten van weidevogels te lokaliseren.

De hardware toepassing bestaat uit een drone die is uitgerust met een thermische of infraroodcamera met automatische detectie van nesten/ei of eieren. De



Plasdras met broedende Stelkluten
Ger-Jan van Loenen

	2023	2022	2021	2020	2020	2019	2018
Kievit	161	170	168	232	204	192	161
Grutto	53	54	54	80	8	53	69
Scholekster	29	29	30	51	45	32	24
Tureluur	30	26	25	27	27	22	25
Totaal	280	285	277	390	354	299	279

Tabel 1 - Aantal nesten per soort. Van de 280 nesten in 2023 lagen er 114 op maisland en 166 op grasland.

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Kievit	89	133	116	94	73	94
Grutto	101	123	125	122	116	116
Scholekster	19	27	43	13	11	18
Tureluur	75	122	70	74	0	79
Totaal	284	403	254	303	270	307

Tabel 2 - Aantal territoria per soort - zwaar beheer.

drone scant automatisch een gebied op zoek naar (warme) nesten/eieren. Als er een nest (hotspot) wordt gelokaliseerd, wordt deze gps-positie doorgestuurd naar de applicatie (software). De locaties van de weidevogelnesten verschijnen vervolgens live op een kaart op het scherm of de tablet. Doordat er een steeds groter wordend bestand is van nesten/eieren die als peiling/referentie worden gebruikt, is de software in de loop der jaren steeds beter geworden in het opsporen van de nesten.

Gebied en omvang

Ook in 2023 is het aantal hectares weidevogelbeheer in Eemland toegenomen en wel tot 2783 hectares voor geheel Eemland, waarvan 623 hectares zwaar beheer en in totaal 115 stuks greppel plasdras-situaties in 2024. 22% van het beheerde gebied bestaat uit zgn. zwaar beheer dat wil zeggen uitgesteld maaien al dan niet in combinatie met plasdras en/of kruidenrijk grasland. De resultaten van de aantallen nesten en territoria zijn zonder meer goed te noemen en het gebied behoort dan ook tot de beste weidevogelgebieden van Nederland. In 2023 was het aantal territoria wat minder als gevolg van het opnieuw inrichten

van een aantal percelen met vernieuwd kruidenrijk grasland en plasdras (zwaar beheer).

Onder aan de pagina staat het overzicht weidevogelgebied Eemland tot 2030 (aan beide zijden van de Eem).

Extra maatregel verbeteren biotoop

Voor de verbetering van de biotoop voor de weidevogels is er in 2023 ruim 100 hectaren kruidenrijk grasland geoptimaliseerd door het opnieuw aanbrengen van een greppel en het opnieuw inzaaien met een mengsel van kruidenrijk zaad. Dit is een omvangrijk en complex project voor de verbetering van de bodem en de plasdras-situatie. Het gaat bijvoorbeeld om de zuurgraad van de grond, het fosfaatgehalte en de bekalking.



	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Kievit	250	303	284	326	265	255
Grutto	154	177	179	202	169	185
Scholekster	48	56	73	64	43	42
Tureluur	105	148	95	101	92	104
Totaal	564	684	631	693	569	586

Tabel 3 - Totaal aantal nesten en territoria. We zien de laatste jaren een stabilisatie qua verschuiving van nesten naar territoria (zwaar beheer).

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Nesten	1006	936	882	1096	940	926
Territoria	712	798	811	643	545	568
Totaal	1718	1734	1693	1739	1485	1494

Tabel 4 - Aantal nesten en territoria in geheel Eemland

Kruidenrijk grasland optimaliseren

- Bodemmonsters nemen
- Frezen en ploegen
- Greppel frezen (waterpas)
- Grondverzet op basis van greppel
- Bekalken
- Langzaam groeiend gras op 4 cm diepte
- Kruiden oppervlakkig ingezaaid

Het kruidenzaad bevat diverse klavers en wilde kruiden die goed zijn voor de weidevogels en gezond voor het vee.